

ELŐFIZETÉS:

Egész évre 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 50kr.

A lap szellemi részét
illető küldemények a
szerkesztőnek, anyagiak
a lap tulajdonosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DÍJ:

egy 1 hasáboz petit sor
10 kr., többzori hirdetésnél olcsóbb. Nyiltér sora 25 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél 30 kr. A hirdetések Bittermann Nándor nyomdájában és a szerkesztőnél fogadtatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Bizottságaink.

I.

iadatik egy x. tagú bizottságnak javaslatlattel végett, — ez az a mondat, a melyvel közügyeink kívánatos gyors lefolyását megakasztani szokás.

Ezt a tényt, ha sajnos is, el kell ismernie mindenkinek, aki a közügyekben némiképen is otthonos.

És miért van ez így, ilyen rosszul? Talán a bizottság kiküldés lényegéből következik, hogy az illető megbízottságot úgy hosszan húzódjék? Oh nem! Egész más, még pedig teljesen esetleges oka van ennek a huzavonának.

Nézzük meg ezeket az okokat sorban, s a mennyiben valamelyikünket marasztalják, annyiban igyekezzünk a közbizalomnak jobban megfelelni iparkodni.

Első oka a bizottságokhoz utasított közügyek botránnyos lassú folyásának az, hogy a száz különféle bizottságokba rendszeren nem az arravalóság, az illető kérdésben való szakértelem vagy ügyszertel alapján, hanem egészen más, az illető kérdéssel sehogy össze nem függő tekintetek szerint ejtik meg a választás.

Különösen kétféle, feltűnőleg azonos és majd minden alkalommal ismétlődő hibába esik, vagy helyesebben szólva: ejtik a választó, illetőleg kiküldő közönség. Egyik hiba az, hogy bizonyos ösdi, slendrián és semmivel sem igazolható hagyomány minden városban létezik s ezek szerint egynehány uri embernek, részint azért, mert öreg, részint mert valakinek az ipja, részint mert nincs semmi dolga, — tehát mindezekért bele kell jutnia minden bizottságba, különben féltő, hogy alkalmilag boszút áll, vagy pláne rögtön is megharagszik.

A másik hiba meg az, hogy bizonyos tekintélyesebb emberek, vagy fontosabb állásuknál fogva, vagy családi összeköttetésekért, vagy ambícióból, vagy mert nagyon hasznavehető kortések, minden alkalommal megkivánják a közügy körül vizenyös dikciókkal és pusztán hiú önértékesítésre visszavihető előretelakodással kivívott szerepkörüket; mert különben akármilyen szent és tiszta az ügy, nemcsak hogy nem támogatják, hanem még frontot csinálnak ellene s képesek, ha nem nekik jut ki a főkolomp, homlokharánt ellene dolgozni a legjobb ügynek; közérdeket, lelkiismeretet eltörpítve megmutatni, hogy önelkülök nem létesülhet semmi.

A bizottságok elé utalt közügyek hanyag teljesítésének második oka pedig az, hogy épen a fönt elősorolt két rendbeli gonosz szokás, vagy magyarul szólva: úzus miatt mindazok, akik az illető ügy iránti buzgóságból, vagy szakértelem szerint leginkább hivatva volnának annak intézésére: azok mint mellőzöttek s olyanok, kik megvárhatnák, hogy felszólíttassanak és fölkeressenek, nemcsak nem léphetnek akciába, hanem a körülmények parancsolt rezignációba belelve magukat, lassankint teljesen lemondanak önérvényesítési hajlamaikról s a mindent megőző halálos lethargia karjaiba vetik magukat. Nem akarunk se egy testületre, se egy bizottságra árnyékot vetni; hanem kérünk mindenkit, aki ezeket elolvassa: vegye a kezébe bármely nagyobb s fontosabb bizottságnak névjegyzékét s bírálja men nevenként vajjon:

1. A bizottságban levők odavalók-e abba a bizottságba?

2. Vajjon nem lehetett volna-e az illető városban odavalóbb elemeket összehozni?

3. Próbálja meg, az illető bizottság célját szem előtt tartva, megvitadni, vajjon csakugyan a közügy tiszta érdeke vezette-e a bizalmi állás elfogadásakor akár a választókat, akár a választottakat?

Mi átnéztük sine ira et studio néhány

igen fontos kérdéssel megbízott választmány névsorát és — sajna! — azt kell mondanunk hogy ezekre a kérdésekre csak nemmel felelhetünk.

A „Gazd. Egylet“ közleményei.

Pályázat.

A Bács-Bodrogh megyei gazdasági egyesületet az első magyar általános biztosító társaság azon kedvezményben részesítette, hogy egy a gazdasági pályára lépő és az egyesület által megválasztandó tanulónak, ki gazdasági akademiát tartoznék végezni, tanulmányi idejére évi o. é. 400 lrt ösztöndíjt adományoz.

A pályázat elnyerésénél gazdatisztek és kisbirtokosok fiait előnyben részesítik.

Pályázók kimutatni tartozik:

a) hogy a gymnasiumot érettségi bizonyítvánnyal, vagy a reáliskolát sikeresen bevégezte;

b) a gazdasági akadémia felvételi feltételeinek értelmében előnyvel bír az, aki az iskolai végzettségen kívül még a gazdaságban töltött (uradalomnál vagy magánosoknál) legalább 1 évi gyakorlatot igazolni tud;

c) keresztlevét, az illetékes eljárástól erkölcsi bizonyítványt, szüleitől vagy gyámjától beleegyezést.

A pályázaton nyertes tanuló tanulási idejét f. é. szeptember 1-én a m. óvári akademián megkezdeni tartozik.

Pályázók csak megyebeli születésű lehet.

Folyamodványok 50 kros bélyeggel ellátva és hozzám címezve, f. évi június hó 30-ig beadandók.

Zombor, 1883. évi április hó 15-én.

Szemző Gyula,
egyll. alelnök.

Hirek.

Kiállítási ügyek. A „Bácsmezei női kézműipar kiállítás“ költségeinek fődözésére rendezendő sorsjáték elárusítás végett átvettek (folytatás): Sándor Erzsike k. a. 200 darabot, Vojnics Bella k. a. 100 dbot, Tessenyi Vilma k. a. 100 dbot és Dominics Vilma urnó 100 dbot. Eddig 4700 sorsjegy van átadva, 1300 drb még rendelkezésre áll. A sorsjegy ára 10 kr. Átvétel végett Esztergamy Borbála urnónél, a zombori jótékony magyar négyelet elnökénél jelentkezhetni. Dr. Margalits Ede, titkár.

Van szerencsénk ezennel értesíteni, hogy a zombori Színház-Részvénytársaság III. rendes közgyűlése 1883-ik évi június hó 24-én délelőtti 10 órakor Zomborban a színházi épülethez tartozó új étteremben fog megtartatni. A közgyűlés tárgyai a következők: 1. Igazgatósági jelentés. 2. Az 1882-ik évi számadások és mérleg jóváhagyása és a felmentvény megadás. 3. Igazgatósági javaslat Hunyady és Spitznagel építő vállalkozóknak többleti követelése tárgyában. 4. Igazgatósági javaslat az alapszabályok némely szakaszainak módosítása iránt. 5. Az igazgatóság felhatalmazása: a Zombor sz. kir. várossal a részvények és elsőbbségi kötvények beváltása iránt fenálló viszony megváltoztatása végett. 6. Az igazgatóság 6 évre leendő megválasztása. 7. A felügyelő bizottság 3 évre leendő megválasztása. 8. A műpártoló bizottság 3 évre leendő megválasztása. A múlt évi számadások, a mérleg és a vagyonkimutatás, ugy az igazgatósági jelentés a részvényesek által a közgyűlés előtti 8 napon át a társasági könyvtárában betekinthető. Teljes tisztelettel a zombori Színház-Részvénytársaság igazgatósága: Szemző, Barthal.

A „Bács-Bodrogh megyei történelmi társulatnak“ a megalakuláskor 176 tagja volt; azóta öt új tag jelentkezett névszerint: Vojnics Jakab (Szabadka), Tóth Lajos (Zenta), Szücs Lajos (Zenta), Szakáll Adorján (Zombor), Blumenthal János (Zombor) — s így a társulatnak eddig összesen 181 tagja van. A jelentkezések folyton-folyva az egylet elnökénél vagy alulirt titkárnál történhetnek. A társulat tényleges működését nyom a felterjesztett alapszabályok megerősítése után meg fogja kezdeni. Dr. Margalits Ede, a tört. társ. titkára.

Az érdeklődő közönség különös figyelmébe ajánljuk a Bács-Bodrogh megyei gazd. egyesület által hirdett pályázatot, annál is inkább, miután e hó végén már lejár.

Átszállítási szolgálat a vukovári Dunaparton. A magyar kir. államvasutak és az I. cs. kir. szab. dunagőzhajózási társulat igazgatósága részéről tudomására hozatik a szállító közönségnek, hogy a vukovári Dunaparton f. évi július hó 1-től kezdve gyors és teherforgalomra nézve, a m. kir. államvasutak dálya-bródi vonalának és a cs. kir. boszna vasutnak valamennyi állomásáról az I. cs. kir. szab. dunagőzhajózási társulat valamennyi állomására és viszont — közös átszállítási forgalom léptetettik életbe. A vonatkozó küldemények oly viszonylatokban, melyekben közvetlen díj-szabások nem léteznek a tényleges rendeltetési állomás, valamint a tulajdonképeni címzett megjelölése mellett az I. cs. kir. szab. dunagőzhajózási társulat vukovári ügynökségéhez címzendők, mely utóbbi az árukat új fuvarlevél mellett fogja továbbítani. Áruk, melyek nem

a fenti módon címezvők, nevezetesen azok, melyek az átszállítási forgalomba tartoznak ugyan, de a Vukováron székelő más szállító céghez és nem a dunagőzhajózási ügynökséghez címezvők, átszállításhoz nem fognak bocsátatni. A vukovári átszállító hivatal árukat — helyi forgalomban — sem fel nem vesz, sem ki nem szolgáltat, e forgalom tehát mint eddig, ezután is az 1881. évi szeptember hó 1-től érvényes magyar államvasutak helyi díj-szabásának II. pótlékában foglalt határozmányokhoz képest Vukovár állomás ügykörébe fog tartozni. Kocsirakományokban átszállítandó áruknak a dunapartira leendő kiállításáért, illetve a dunaparti vágány használatáért a magyar államvasutak helyi díj-szabásának II. pótlékában foglalt eddigi illeték, gyors áru, darab- és terjedelmes áruknál ellenben — tekintet nélkül az áru osztályára, minden megkezdett 100 klgm után 4 kr. illeték fog felszámítatni és beszedetni. A fenti illetékek kivül az átszállítási forgalomból származó javak átrakodásáért, illetve továbbításáért azon viszonylatokban, melyekben közvetlen díj-szabások nem léteznek — 100 klgmmonként 4 kr. átszállítási illeték fog felszámítatni. A Budapest-Pro-montor vasut és hajó állomások között egyrészt, továbbá a m. kir. államvasutak dálya-bródi vonala, valamint a boszna vasut állomása között másrészt fennálló közvetlen díj-szabás határozmányai szerint átszállítandó áruk a fennehivatott illetékek alól teljesen mentvők. Oly tárgyak, melyeknek sulya egyenkint 1500 klgm-nál nagyobb, az átszállítási forgalomból ki vannak zárva.

Mezei munkások. A munkáskérnek az országban tapasztalt aránytalan megozslását a legnagyobb munkáidőben a mennyire lehet orvosolni kívánván, a földmívelési miniszter folyó évi május hó 24-én 24191. sz. a. sürgős jelentéstételre hivta fel a közgazdasági előadókat az iránt, hogy az egyes megyékben: 1. Közepes vagy kedvező természetű területek, az aratást, valamint más gazdasági munkálatok közül idegen vidékei munkáskézre leendő szükség? 2. Ha igen, mintegy hány munkás, férfi vagy nő, mennyi időre számíthat munkára, mikortól, meddig? és körülbelől minő bérek mellett? 3. Vagy ha ellenkezőleg a vidéken kevés kenyér terményre lévén kilátás, ezen és más okokból munkáskéz máshová is adható, mintegy hány férfi, hány nő, mennyi időre, és minő feltételek közt lenne idegen vidékre megnyerhető? 4. Mindkét esetben megjelölendő azon teljesen megbízható egyéneket, közigazgatási tisztviselőket, lelkészeket, előjárókat s másokat, kik akár a munkásokat kereső gazdáknak, akár a munkát kereső munkásoknak a kellő utbaigazítást és közvetítést nyújtani képesek is, készek is. Az ezen felhívásra beérkezett jelentések közül azok, melyek a kérdésre adott érdemleges válaszok folytán a mi gazdaközönségünkre érdekel binnak, a következőkben tétetnek közzé: Rác Vilmos Bács-Bodroghmegye közgazd. előadójától: Bács-Bodrogh megyéből az aratási időnyre Bukesz község területéről körülbelől 50 férfi és 50 női munkás adható máshová, kiknek érdekében az utbaigazítást és közvetítést Tessenyi István ugyanazon község jegyzője vállalta el. Temerin mezővárosból idegen vidékre az aratási időnyre elszegődethető mintegy 300 férfi és 200 nő. Felvilágosítást és utbaigazítást adnak: Bálint György bíró, Fischer János és Varga Mihály esküdtek, illetve a közs. előjárósága.

Kérelem és jelentés. A „Bácska“ 30-ik számában megjelent „A nemzet napszámosai“ című cikkben megpendített javaslatom, hogy: a tanitói temetkezési egyletek helyett kerületenkint, ha szükséges, inkább „gyám-alappal egybekötött tanitói takarékpénztárak“ szervezessenek — több oldalú felszólásra szolgáltatott alkalmat. Kérem mindazon t. tanitói urakat és tanügybarátokat, kik a dolog iránt érdeklődnek, sziveskedjenek két-három, akár a „Bácska“ szerkesztőségéhez akár hozzám intézett sorban mielőbb röviden jelezni: célszerűnek tartják-e a pestvidéki tanfelügyelő által javasolt tanitói temetkezési egyletet — vagy az általam javaslatba hozott s az előbbtől lényegileg különbözö, tanitói takarékpénztárakat vagy talán mindkettő felesleges-e adott megyei viszonyaink között? A beérkezett véleményekre és a hozzám e tárgyban intézett „Nyilt szóra“ lehetőleg a „Bácskának“ június 29-én megjelenendő 35-ik számában fogom észrevételeimet megtenni. Teljes tisztelettel: dr. Margalits Ede.

Kulán 1883. évi június hó 17-én Bács-Bodrogh vármegye gazdasági egyesületének lötenyészési bizottsága által a ministeriumnak f. évi április hó 24-én 15325. sz. alatt kelt magas intézvénye folytán megjelent jutalomdíjostáson jelen voltak: Szemző Gyula m. lötenyészési bizottsági elnök, Schmausz Endre megyei alispán, Majoros József, Vojnics Simon, Acsády Béla, Kovacsits Emil, Gombos Béla, Szemző István, Lang József, Lebach János bizottsági tagok. Szlavik m. kir. méntelep parancsnok, Fila József cs. kir. állatorvos, Molnár József megyei állatorvos, Zsuffa Vince a gazd. egylet h. titkára.

Bemutattott 32 anyakanca szopós csikóval, 14 három éves kanca csikó, 9 db 1-2 éves kanca csikó s 8 db 2-3 éves mén csikó.

A sikerült anyakancaik részére engedélyezett 7 díj a bizottság által a következők tulajdonosoknak lett kiosztva: I. díj 12 db arany Kirszt Dániel új-verbázi, II. díj 10 db arany Rübél Károly torzsa, III. díj 8

db arany Becker Jakab új-verbázi, IV. díj 8 db arany Szigethy József ó-morovici, V. díj 6 db arany Eufried Adám rigyicai, VI. díj 5 db arany Mayer József gákovai, VII. díj 5 db arany Császár Péter topolyai lakosoknak.

A 3 éves kanca csikók jutalmazására engedélyezett jutalomdíjak a következők: I. díj 10 db arany Mirkovity Gyuka pívnici, II. díj 8 db arany Szigethy Sándor ó-morovici, III. díj 8 db arany Schneider Jakab kiskéri, IV. díj 6 db arany Tury Antal garai, V. díj 5 db arany Radvánszky Gáspár mélykúti, VI. díj 5 db arany Mayer József gákovai lakosok részére.

Beküldetett. A megyei palota udvarán — magában véve igen okosan — minden ablak mellé oda iktatják egy-egy megyebeli község nevét. Kár, hogy a községnevek helyesírására senki se ügyel föl; mert az mégis csak neveléses, hogy a megye székházának falán Veprovátz, Rác-Militits, Kis Szálás stb. féle ortográfia ingerli a bácskai szemet. Kérjük az arra hivatottakat, különösen az építkezés ellenőreit, hogy ily évtizedekig szemet szűrő kellemetlen emléket ne tartsanak meg, hanem a hibás írást helyesnek helyes kijavításra iránt kapuzásáról intézkedjék. Öreg.

Sztaparon tegnap egy emberre megint rálöttek. A szerencsétlen kórházunkban fekszik. A vizsgálat folyik.

Reymond Lajos, az osztrák világlátási részvénytársulat mérnöke, városunkban időzik s itt minden szakjába vágó munkálatokat elvállal. Akármily helyiségek tetszésszerűtlen kivilágítása, általa szíval vagy levélileg elintézhető. Lakik a „Vadászkürt” szállóban s e hó 28-ig fogad el leveleket.

Schön Adolf itteni könyvkereskedő 8 drb könyvet bocsájtot a gymn. igazgatóság rendelkezésére a célból, hogy a zárúnnep 8 tanulóknak jutalmul kiosztassék. Midőn ezt nyilvánosan nyugtatja, egyben köszönetét nyilvánítja. Az igazgatóság.

Olay Lajos orsz. képviselő sajtóperében, melyet nevezett a „Bajai Közlöny”-ben Kigerl János neve alatt megjelent közlemény miatt indított meg, Csery Kálmán sajtóügyi vizsgáló bíró megkereste a bajai járásbírókat, hogy az inkriminált közleményre nézve hallgassa ki Kigerl Jánost Dr. Devich László bíró e hó 11-ére idézte meg a panaszlatot kihallgatás végett. Kigerl az idézést átvette, azonban a bíróságnál nem jelent meg. A vizsgáló bírónak ily körülmények közt nem volt más mit tennie, mint Kigerl karhatalommal való elővezetését elrendelni. E végből megkereste a Baján állomásozó csendőrséget, mely azonban Kigerl holtartózkodásáról mai napig sem birt tudomást szerezni.

A főgymnasium alsó négy osztályának rajjai közszemlére vannak mátl e hó 28-ig kiállítva az intézet III. osztályában. A ki e gondos és csinos kiállítást megtekinti, lehetetlen, hogy az elért eredmény fölött örömeinek s megelégedésének ne adjon kifejezést. A t. község látogatását szívesen látja az igazgatóság.

A néptanítói segélyegyletek kérdéséhez.

Olvasván a „Bácska” több számaiban foglalt, a népiskolai tanítók és ezek családjainak jövője biztosítására irányuló közleményeket, engedjék meg, hogy ezekre általánosságban szerény megjegyzéseimet tehessem.

Előre bocsájtom, hogy nem azért szólok e dologban, mintha elvben nem helyeselném a mondottakat, de mint a gyakorlatban kivihetleneket, nem tartom elfogadhatóknak.

T. Dr. Margalits Ede tanár ur is belátja „A nemzet napszámossai” című cikkében, hogy nagyon sok már „ez a jövő biztosítására való törekvésből, mind a mellett jöndulatából kifolyólag egy újabb módot ajánl, mely meglehet, hogy célszerű és jótékony lehet ott, hol a tanítók az országos nyugdíjintézet tagdijain kívül más hasonló évi befizetés által nincsenek terhelve, de ahol — mint pl. megyénkben — az országos nyugdíjalapon kívül az egyházmegyei nyugdíjalapra is fizetjük az évi tagdíjakat, ott túlságos, sőt lehetetlen teherrel járna.

Hiszen uraim, ha a sok egylet, takarékpénztár stb.-nek tagjai akarunk lenni, oda jutunk, hogy biztosítjuk magunk és családunk jövőjét, s a jelenben meghalhatunk éhen. Nem nehéz belátni, hogy a tanító, kinek fizetése igen sok helyen éppen csak a törvény által szükkeblőleg megállapított minimum összeg, tehát 300 frt; — de van eset rá, hogy dacára a törvénynek még kevesebb — arra, hogy tisztességesen is megélhessen, s még jövőjét is biztosítsa, a legjobb akarat mellett is képtelen.

De ne vegyük a minimumot számítási alapul, hanem egy oly tanítót, kinek fizetése 300 frt, 10 urbéri hold föld — 150 frt, tehát 450 frt és szabad lakás. Már most ezen tanító, ki különösen az első évben megfizeti évi 22 frt adóját, az állami tanítói nyugdíjalapra 21 frtot, a kalocsa egyházmegyei kántortanítói nyugdíjalapra összesen 25 frt 20 krt, nevéért 6 frt 30 krt, esetleg gyermekeiért egyenként 53 krt, azután pedig minden évben adó- és nyugdíjilletékekre fizet 34 frt 30 krt, továbbá tesz évenként egyéb címen követelt aprólékos fizetéseket, — igen csekély fizetésének oly tekintélyes részét költi el, hogy maga és családja számára — bizony nem nehéz kiszámítani — oly csekély összeg marad, mely nemcsak hogy lehetetlenné teszi a jövőjének még más és több irányban való biztosítását, de a tisztességes megélhetést is igen kétségessé teszi.

A tanítótól megkivánják, hogy a korral haladjon, magát mivelje, ruházata tisztességes, mint az „értelmiség” osztályához tartozó egyéniséghez illő legyen. Ezek pedig mind jövedelmet igényelnek. De ha igen csekély jövedelmünkkel folyton oda törekszünk, hogy a jövőnköt biztosítsuk, nemcsak hogy a fent említett kiadásokra képtelenek leszünk, de kellő ellátásunkra sem marad elég.

Fáj ugyan a tudat, hogy többet tenni nincs tehetőségünkben, s aggodalom nélkül nem nézhetünk az öreg kor felé, de beláthatja mindenki, hogy 400—450 frt oly csekély összeg, melyből ha egy család annélkül, hogy hitelezőkre szoruljon, talán a jobb anyagi körülmények között élők előtt megfoghatatlan módon, tisztességesen megél s ezenfelül még e fent említett két nyugdíjintézetbe az évi járandóságot rendszeren le-

fizette, eleget tett pénzerejéhez mérten arra, hogy nem tehet neki senki szemrehányást, nem vádolhatja senki könnyelműséggel, hogy maga és családja jövőjét erjéhes képet nem biztosította; de arra, hogy többet tegeyen, feltéve, hogy egyedül e csekély fizetésre van utalva, képtelen.

Ne tekintés azonban a t. cikkező urak jelen soraimat akként, mintha talán nem méltányolnám azon nemes önzetlen jóakaratot, mely az előadott tervezetekből kitűnik, s nem volnék elismeréssel s szívből örök hálára kötelezve az irántunk tanúsított emberbaráti jóindulatokért, de beláthatják a fentiekből, hogy igazam van, midőn a t. tanár ural én is felkiáltok: „Herr halt ein mit deinem Segen, mert nem bírjuk ki.” Doroszló. *Berecz Lajos.*

Eszmetöredékek.

„Csak számolóknak engedtetik bemenet.” Ilyféle felirattal volt ellátva a platoi egyetem és csakis a mértanban jártas léphet el az élet egyetemében annélkül, hogy hajója az élet nagy tengerén elsüllyedne. „Számolni: minden rend alapja.” — ez Pestalozzi megdönthetetlen szava. V. Sixtus pápa mondá: „Talán a számakkal is kellene számolni.”

Hol ezt a tudományt megtanulták, ott egy silány természet bájba nem dönti az embert; mert a számolóval a környezete is számol. Hány Phaeton járatlan keze alatt a legügyesebb ló is eltér a rendes útról és a leggazdagabb forrás is kiapad. Az ügyetlen vezetés még Apolló arany kocsiját is tönkre teszi. Kenyér, szivacs és citra egy felülvalkodó király utolsó kérelme; Curius Deutatus a consul révával beelégedett, ép azért Pyrrhus vesztegető adományára nem szorult. — Ilyen viszonyok közt sikkasztásról szó nem létezett.

Balhiadelem, hogy a külső zománc alatt a belső nyerség nem látszik. Orosz monda szerint a tükör az ördög találmánya. Gazdagon felruházta, mert arconasait elég bájjal festeni nem bírod, mondá Apelles egy festésznek, ki Helénát arannyal hímzett, drága kövekkel ellátott ruhában rajzolta, és valóban általában lehet tapasztalni, hogy a drága öltözet többnyire csunya asszonyt takar. Legnagyobb részt csunya asszonyok, kik divatot felhoznak; a szépek pedig időszerűségűl utánozzák és nem gondolnak vele, hogy ez negélyezett fény, és hogy öltözte nem teszi az egyént.

Drága-kövekkel felcícomázott öltözetben Crösus azt gondolá, hogy nincs külből a világon. „Hát a páva?” — mondá Solon.

Legtarkábbak az ostobák; azt a rovaroknál is látni, és valamint a gondos szemlélő beszéd, írás és írmódor után megítéli az embert, úgy a ruháról a jellemre is lehet következtetni. Ruhában és álarc választásában az emberi természet önmagával ellentétet keres és ez a psychologia igen tanulságos dolog. A kacérhölgy rendszeren apácának öltözik; míg az elvirágozott nő, kertész leányzóként az élet tavaszát hirdeté, ép úgy mint a gyermek játékában leginkább tanító, vagy atya, vagy generális szerepét játssza. Közembernek senki sem öltözik.

Az izlés ösztönszerű, nem pedig az ész praemiszáiból folyó következtetés; példányképpül itt mindig a dúsgazdag szolgál, ép ezért nem mindig megfelelő auctoritás, mert ferde irány a izlésnek, hogy csak a drága és fényes, szép is egyszersmind.

Az uralkodók házirandjában már a trónörökös hetedik évére meg van szabva a tananyag az idegen nyelvekből; egyszerű életmód által a tömegre hatni és boldogítani: alig találatik a Crösusok tantervében.

„Nagyanymtól önuralmat és jóerkölcsöket, atyám hirnevétől a szerénységet, anyamtól pedig Isten féltelmét tanultam” — mondá Marcus Aurelius. Ahol pedig az ily erkölcsi alap hiányzik, ott a belső silány értéket külsővel vélik helyettesíteni. Nőnünk, nem emeltetnünk kell, hogy nagyokká legyünk.

Több hajdankori népnél tapasztaljuk, hogy a számtalan isteni eredetűnek tartják, annyira átértézték ennek becsét, és hol lehet ezt legjobban sajátjává tenni? Nem a fősvénykedő irigy házánál; itt a takarékoságot inkább utálnók. Oda menjünk, a pazarlás áldozatához; azokhoz, kik dözsölésben és tobzódásban élvezetet találnak és inkább öngyilkosokká válnak, mint egyszerűségben élnek. Oda menjünk a Tantalusok elé, kik nektár és égi táplálékban bővelkedtek, de lecsúszva a moloch polcáról a közönséges szükségleteket már fedezni nem képesek.

Nem tévedésektől megóvni a nevelő kötelessége, hanem az eltévedtet vezetni, eltévedését tele kelyhekkel szűcsölni, mond az ujkor leghíresebb lélekűvárainak egyike. Ha ezen nézet a szó teljes értelmében keresztül nem vihető, de sok helyes foglaltatik benne; a mérges növényektől pedig legjobban őrizkedhetünk, ha ismerjük. Azért bátran mehetünk a számtanba járatlanokhoz, ez a helyes pozitív nevelés.

Egy tekintet a társadalmi életbe arra tanít, hogy az elszegényedés, kevésbé elemi csapás, mint inkább mértékletlenség és rossz gazdálkodás által keletkezett; mert a takarékoság legjövédelmesebb, ezt az emberiesség testén lévő tekélyt már az ókori bölcsészek és államtudósok, valamint hazai költők, kellően ostromozták. Mértékletesség és takarékoság a legbiztosabb gyógykezelés.

„Vagyond, időd, jövédelm, adásod-vevése dról számot tarts és ictasd az egyensúly fenntartására könyvedbe” — ez Sirach fiának szava. „Heverő kéz: heverő pénz”, ez elismert életszabály; ez okból az iskolatakarékpénztár a legcélszerűbb eszköz ezen erény honosítására.

Szt. Tamás.

Gröz Gusztáv.

N.-Palánka, 1883. jun. hó 16.

Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy folyó hó 12-én megyénk tettes alispánja a palánkai kerület összes előjárósága részéről — élükön a szolgabíróval — Cséb alatt fogadtatván, főleg a „metkovits-kerekiesi” Gajdobrához tartozó puszta telepítendő csángók ügyében Palánkára érkezett, hol ismét mozsár dörgés és zenező mellett városunk előkelősége által fogadtatott.

Délutáni 2 órakor az alispán, Tripolsky főmérnök, több közs. előjáróság, Csongor Mór mérnök, ugy

a kiencstár képviseletében Hornicsek ispán és még több kirándultak a „metkovits-kerekiesi” pusztára, azt megsejmelve, az ivó vizet megjelölve, — alkalmasnak találták 200—250 csángó család megtelepítésére. Körülbelül 600 katasztrális holdnyi területet nagyobb esőzések után rendszeren földár borítja, miért is rendes árkok leendő elkészítése és a víz lecsapolása még a megszállás előtt felette szükségesnek találtatott, a minek keresztülvitele által Obrovác és Tovarisoa községe is sokat fogtak nyerni, a mennyiben az ezen községekre elnyúló kapcsolatos vizerek is egyidejűleg le fogtak csapoltatni.

Este a „Duna” szálloda kertjében szeretett alispánunk tiszteletére bankett rendeztetett, mely alkalommal Harlikovits Károly szép szavakban felköszöntvén a körünkben oly rövid ideig időzött alispán urat, — a felköszöntők sorát megnyitotta. Schmauz Endre gyönyörű beszédben a községet éltette s minden egyes jelen voltlat koccintott. Ezután Mezey Károly a jeles valóban magyar kormányférfiakra emelte poharát, Dr. Eremín György pedig a főispán ó méltóságára. Ekkor ismét Harlikovits Tripolszky főmérnököt éltetvén, üritette poharát és szolgabírának tartalomdús szavakban Gromon Dezső kerületünk tevékeny képviselőjét. Ez ezután felemelkedvén, a palánkai önkéntes — a lakosság tiszteletét igen megérdemlő — tüzoltók és azok népszerű főparancsnokára mondott viharos „éljen”-ekkel fogadott szép beszédet, míg Harlikovits az áldásos egyetértésről szívrehatóan szónokolt. Mezey a metkovits-kerekiesi pusztára telepítendő csángó magyarok új falujának felmérésével megbízott Csongor Mór mérnököt éltette, és Tripolszky a közügyek terén fáradhatlan Harlikovits Károlyt. Utána következett a Müller Antal németpalánkai községi bíró által szeretett alispánunk éltetésével tartott beszéd. Dr. Perlesz Ede a munkás szolgabírókat éltette és Csongor a csángók leendő jegyzőjét; — az alispánnak ezután következett felköszöntőjében a kerületi jegyzőket s később Némét Palánka mezőváros példás bíráját éltette. Nagy Géza az érdemdús alispán egészségére iván, következett Tripolszkynek a telepítendő csángó község szomszédjaira Palánka és Gajdobra községekre szólott felköszöntője.

S így — Rudi primás hegedűje mellett — nagyon kedélyesen mult el az est, míg végre éjfél után az alispán még egyszer megköszönte Palánka községe részéről irányában ismételve tanúsított tiszteletet, szeretetet, búcsút vett a legalább is 90 főt számított közönségtől, mire ez őt távoztában számtalanszor éltette.

Másnap délután az alispán számos kíséret mellett Palánkát leikesült éljenzés és mozsárdörgés közben, a legszebb emlékeket hagyva hátra — elhagyta.

Felköszöntő.

Lennek . . .

Lennek nyíló virág néma völgy ölében,

His szellővel játszó holdas nyári éjen,

. . . Hadd szakasztanál le

S tűznél fel kebledre,

Kebleden herradnék

Örökre szeretve . . . !

Avagy bár lehetnék könnyűs:árnyu felhő,

Halk, csöndes estéken körülled nyelgő, . . .

Amig te merengnél

Szép virágos tájon:

Rád hullatnám könyöm

Oh! én boldogságom!

Vagy lennek bánatos, kesergő csalogány . . .

Elzokognám búmat csöndes est alkonyán, . . .

Bánatos dal lenne,

Szivedhez sóhajtna,

Megindulna, tudom,

Kemény szived rajta! . . .

De lennek akármí — csakhogy te szeretnél,

Rám oh! bár egyetlen reménysugárt vetnél.

Hajb, lennek akármí,

Meg is halnék érted . . . !

Meghalok utánad,

S nem bírhatlak téged!

Betríkás Mór.

PÁRIS AZ OSTROM ALATT.

„Gazette de Hongrie” után.

E közlemény „La comtesse Laura” című érdekes regényből van merítve. Semmi nagyítás nincs benne; a szerző szemtanúja volt mindenne: mit elbeszél. A kormány rendeletére az ostrom előtt roppant mennyiségű szarvasmarha és juh hajtattott össze a Boulogneban és a Jardin d' acclimationban. Két különböző politikai párthoz tartozó, de a haza üdvéért egyformán lelkesülő férfi neve füződik ezen óriási vállalatához. Párist az esetleges ostromra elégséges élelemmel felszerelni. Oly mivelet volt ez, melyhez hasonlót, tekintve Franciaország akkori válságos helyzetét, a történelem alig tud felmutatni. Nagy mennyiségű élelmiszereket összehalmozva és egy a lakosságban a meggyőződést élesztve, hogy Páris nem leszen kiéhezethető: ez által a győzelmeiben elbizakodott porosz hadseregnek épen nem reménylett ellenállást készítendettek elő, ha más körülmények nem lépnek közbe. M. Clement Duvernois a földmivelés és kereskedelem miniszter, az utolsó a császárné kormányzósága alatt, ritka tevékenységgel kezdette meg Páris élelmészésének fontos művét. M. Magniu, a nemzeti védelmi kormány tagja, lángoló honszerelmének megfelelő ernyedetlen buzgalommal folytatta Clement megkezdett művét. Mindkettő az események nyomása alatt csodákat mivelt és Páris

elévülhetlen hálával tartozik nekik. De mit érnek a legbőlebb intézkedések, a legerélyesebb törekvések, midőn arról van szó: két millió embert hónapokon át táplálni? Csodákat műveltek, de még ez sem volt elég. Csakhamar észrevették, hogy a lehetetlent kellene lehetővé tenni.

Páris vidéke elpusztított; innen semmit sem remélhettek. Az élelmiszerek tehát az egész ostrom alatt csak arra kellett szorítkoznia, a mi az ostromzárlat megkezdése napján Párisban volt. Élelmiszerek szaporításáról vagy újak beszerzéséről szó sem lehetett.

Az élelmiszerek némelyikéből, minő a cukor, kávé, rizs, bor, jelentékeny készlet volt a városban, úgy hogy elég lett volna az ostrom végéig és pedig jelentékenyebb ár nélkül. De egészen másként állt a dolog egyéb élelmiszerekkel, különösen a két legszükségesebbekkel: a hús és kenyérről.

Az első napoktól kezdve szükségessé vált, az élelmiszereknek, legkivált a húsnak meghatározott adagok szerint való arányos kiosztása; és ha ez mindjárt kezdettől fogva szigorú rendőri ellenőrzés mellett történik, nem fordultak volna elő legott az első percekben nagymérvű sikkasztások. A kormány kizárólagos tulajdonosa az élelmészre szánt marhának, ezt a mézárósnak a náluk vevők rangja és száma szerint osztá ki. Így osztattott ki minden reggel 500 ökör és 400 juh, miután levágtattak, a meghatározott arányban az állami ügynök ellenőrzése mellett. Azonban dacára a látványlagos nagy számnak, úgy tapasztalták, hogy mégis kevés. Szigorúan megtiltattott 50 grammnál többet adni egy személynek. Ezen végtelen kicsiny mennyiségre lőn a hús adag leszállítva gazdagnak úgy mint szegénynek. Nemzetőrök ügyeltek a mézárásokban a rendelet végrehajtására.

A hús szaporításáról kellett mindenkiféle gondoskodni a világtól elzárt és önmagára utalt roppant város táplálására. Október 7-ikétől kezdve, a földmívelés- és kereskedelmi miniszter egy rendelete szerint minden héten háromszor, héttől, szerdán és pénteken az élelmészre szánt lovak elárúsítása céljából vásár tartott. Piszkos fentartás és család megakadályozása végett a kormány fenntartotta magának a jogot, az állatorvosok által meghatározottna a jó állapotban levő, egészséges lovakat és azokat mérsékelt áron az élelmészre elajánlítani.

A lovak után jöttek az öszvérek, a melyeknél nemcsak az árt, de már az adagot is meg kellett állapítani, hogy ekként a legfontosabb élelmi cikk forrása ki ne merítessék, mindenki meglévény győződve, hogy a nép bátorsága csakis éhség által leend megtörhető; s így a székben vágható, élelemre alkalmas minden nemű húsról, — mely a marhahúst némileg helyettesítheti, — a kormány magára vállalta a felelősséget a hús megvásárlását, elárúsítását, árát és szétosztását illetőleg.

Egyéb élelmiszerekre vonatkozólag, melyek inkább fényűzési cikkek, az akkori napilapok igen érdekes adatokat közölnek. Nevezetesen egy, október közepén megjelent számban következők voltak olvashatók: „Az ostrom előtt egy közönséges jó minőségű lúd ára volt 6—7 frank; most 29—30 frank; szép tyúk azelőtt 3—4 frank; most 15—20 frank. Egy pár igen közönséges tyúk 28 és egy pár galamb 12 frankon kelt el.

„Pulyka a legkritikább árucikk volt; piacon nem is volt kapható. Egy élelmiszertársaság a sorok írója látott egy pulyát 55 frankon eladni, mely rendes időben 10—12 frankot ér.

„A házinyalak, ámbár Párisban igen elterjedtek, mégis roppant árak voltak, láttunk egy párt 36 frankot adni; rendes ára 6—7 frank. Az ostrom alatt folyó ár 28 frank volt.

„A beszózott, füstölt húsok árfeletti voltak, csak némely kereskedőnél és itt is csak izelől volt kapható. Így a füstölt sonka kilója 16 frank, a lyoni kolbászé 32 frank; amannál a rendes ár 2 frk 50 centnél 8 frank volt.

„A beszózott húsokból névszerint az ausztráliai csak néhány napig volt látható a kirakatban, de az élelmész körül való égető gond gyorsan eltávolította onnan. Kilója 8 frankon adatott el; míg egy amerikai társulat, mely e kereskedelmi cikket ki akarta aknázni az ostrom előtt 1 frank 20 cent. alig talált vevőt.

„A tengeri halakról, hogy Párisba ne érkezzenek, gondoskodott a burkus; a szájai halak meg nem voltak képesek amazok hiányát pótolni sem minőség, sem mennyiségre.

„Egy szép ponty, mely közönségesen 2—3 frank, most 20—30 frankon kelt el. Sült hal, melyt a munkás 1 frank 25 cent. fizetett vasárnapként, most 4—5—6 frank és még több, a szerint, a mily mennyiségben volt található a csarnokokban.

„A beszózott hal sem nyújtott bő élelmi forrást. Néhány nap alatt az egész készlet mesés ár mellett felemészttetett. Egy beszózott száraz tőkehal 2 frank, egy hering 2 frank 50 cent. volt.

„A tőzélék ára is tetemesen emelkedett. Egy véka burgonya, mely a háború előtt 1 frank volt, most 6 frank és napról-napra több.

„A tojás mennyisége sem felelt meg a fogyasztó sokaságnak, és a tyúk, mely azokat tojta, valóságos „arany tojású“ tyúk volt. Hat frank volt tucatja a gyümölcs árúsnakl akkor, mikor még a raktárakban száz meg százezer volt felhalmozva. Ebből kiveszölhatni, mily nagyra emelkedett a tojás ára az ostrom tartama alatt.

„A kertészek friss főzélékért rendkívüli árakat kértek. Egy fej káposzta 2 frank, egy karfiól 2 frank 50 cent., egy csomag sárgarépa 2 frank 50 cent.

„Nem akarom végtelenig folytatni a példákat, melyek dacára történeti érdekességüknek, kifárasztóhatnák az olvasót. Az illető cikk következőleg fejezi be: száraz gyümölcs nincs több a raktárakban: szőlő, füge, dió mind eltűnt; csak száraz szilva maradt, 80 cent. tontja.

„A rizs, kávé és a les pates alimentaires (tészta félék) sohasem emelkedtek nagy árra és ép azért eléggé meg nem becsülhető élelmi cikket képeztek az ostromlott lakosságnál.

„A tüzelőanyag, mint a faszén kezdettől fogva 50 kilogrammos zsákkal 22—23 frank volt.

„Átlag véve, úgy az élelmiszer mint a tüzelőanyag rendes ára az ostrom alatt az ötszörösre emelkedett.

„Az itt előadattakból önként érthető, hogy a szegényebb osztálynak sokat kellett nélkülöznie.

„Sütőkemencék állítottak fel a nép számára és minden városnegyedben élelmi szerek osztattak ki mindenkinek, ki a polgármestertől engedélyező jegyet mutatott elő. Közel háromszázezer ember tápláltatott így az ostrom egy idejében.

A munka, az ipar legtöbb ágában szünetelvény, a szegények száma természetesen nőttön-nőtt.

A vagyonosabb, kényelem s jóléthez szokott, nélkülözést nem ismerő osztályra még érzékenyebben hatott ezen nyomozott állapot, de panasz nélkül, sőt mondatom tapasztalásból, jó kedvvel tűrte. A győzelem reménye mindent megkönnyített.

„És mit evett a lakosság ez osztálya? — kérdezik ismételve azoktól, kik az ostromban részt vettek. „Igaz, hogy patkányhúst ettek? — „Oh Istenem igaz hát! — felelik — „és senkinek sem jutott eszébe e föltt panaszkodni. Tudja az egész világ, hogy Párisban minden a divatnak van alávetve; és azokra, kik eziránt tudakozódnak, meglepő tán, hogy nem szegények — (hisz ezeket az állam táplálta) — hanem a vagyonos, sőt gazdagok ették a patkányhúst.“

Egy népszerű vendéglős kitünő étket talált fel sampanyer borban megfőtt patkányhúsból.

És hogy bebizonyítsam, miszerint Párisban akkor is, mikor az ellen kitéhezetni akarja, találunk módot jól élni, reprodukáljuk egy lakoma étlapját, melynek hitelességéről a sorok írója kezeskedik. M. Desmaress a 19-ik kerület polgármestere volt e lakomán több más nevezetes személységgel:

Menu. (Étlap.)

Lóhús-leves kölessel.

Relevés (Középtétek.)

Nyáron sült tyúkmáj.

Maeshakáhtérinc szeletel, Sauce mayonnaise.

Entrées. (Előétek.)

Vál- és vesepecsenye parázon sült kutyából, Sauce tomate.

Macskaaprólék gombával.

Kutya-kötlet cukorborsóval.

Patkány ragout à la Robert.

Rots. (Sültek.)

Kutyacomb apró patkányokkal garnirozva.

Salade d'escarolle.

Légumes. (Főzelékek.)

Begónia lélvel.

Tésztások.

Szólókalács lélvel és lövelövel.

Csemege, bor.

Az ingyencekre bizzuk az idézett étlap izlésségét megítélni; mi megelégszünk az igazság egyszerű elmondásával és annak ismétlésével, hogy e furcsa étlap ellen senki sem panaszkodott, vele senki sem tüntetett. Csak a kenyér képezte a közfigyelmet, némileg a közaggodalom tárgyát; mivelhogy az nemesak nem volt elég, de még kinézésére is a kenyérhez épen nem hasonlított.

Oh az az ostromkenyér! Eltűrihetetlen enlék Páris évkönyveiben! Vajjon mi volt készítője? Bizonyosan valami tápláló anyagból, minthogy a nép, mely azt ette, folyton jól érezte magát. Színe majd zöld, majd kék, színben oly változatos, hogy midőn e sorok írója Párisból ostrom után távozva fehér kenyeret pillantott meg, nem hitt szemének.

Kezdetben ugyanis megengedte a kormány a pékeknek kétféle, t. i. közönséges és fehér kenyeret sütni. De midőn lisztkészletük elfogyott és az államhoz a gabona egyedüli letéteményeséhez voltak kénytelenek folyamodni, ez, miután saját malmaiban öröltette a gabonát, megtiltotta nekik a lisztet kiválogatni vagy osztályozni, nehogy ez úton a nyilvános élelmészre kevesebb jusson. E perctől fogva gazdag, szegény, egyenmű kenyérről utalva, mely valóban méltó, hogy történeti nevezetesség maradjon, miután benne minden gabonanem: buza, rozs, árpa és valószínűleg sok mindenféle más heterogen elem oly természetellenesen volt összekeverve.

Maison Mihály.

Hasznos tudni valók.

A legjobb hűtőkeverékek. Sokszor szükségünk van valamely folyadék, vagy szilárd test gyors lehűtésére. Ez a testek oly hűtőkeverékekbe való állítása által érthetik el, a melyek különböző vegyületek összeállítása által készíthetők mesterségesen. — Ha pl. 10° C. melegségű vízben ugyanannyi súlyú légenyavas ammóniumot oldunk fel, ezen keverék — 16 fok hideget képes azonnal előállítani; ha már most ezen oldatba állítjuk a gyorsan lehűtendő tárgyat, az csakhamar igen le fog hűlni s ha folyadék lenne, meg is fagy hirtelen. — Egy másik hathatós hűtőkeverék úgy állítható elő, ha egyenlő rész jég és konyhasó finoman megtörve egymással elkevertetik; ezen esetben a lehűtés 18 fok C. hidegre történik.

Olcsó fatapasz. A gyümölcsfák nagyobb sebeire, akár metszés, akár állatok károsításai következtében jönnek is azok létre, igen jó és olcsó fatapaszt készíthetünk, ha egy kilogramm jó agyagot 2 kilogramm szalmátlan marhatrágyával, 100 gr. fahamuval, 200 gr. terpentinjolaj és 200 gr. fagygyúval gyúrunk jól össze. — Szokták különben a kőszénkátrányt is ugyanabban a nagyobb faszemekre alkalmazni, de ez csontáros gyümölcsfákra, főleg pedig az ősi barackra sok kertész által káros hatásúnak állítatik.

A fák bemeszelése a különböző rovarok petéinek s a vértetű s pajzstetvek elpusztításának céljából csak úgy vezet célhoz, ha előbb erős fogkefe vagy az újabb ajánlott drótkéfékkel jól megdörzsöltetik, hogy így a kéregben levő apró élősdiek előbb tönkretessenek. — Ha ez megtörtént, akkor vehetünk oltott meszet, agyagot s szalmátlan lótrágyát; e három anyagot jól összekeverjük egyenművé, tejsűrűségű meghígítjuk s ezzel meszeljük be a fák törzsét s vastagabb ágait kora tavasszal. Ha e bemeszelést már késő ősszel elvégezzük, úgy a fák a nyúlragás ellen is megvédelhetjük egyszerűszersmind.

Sok cukorborsót úgy nyerünk, ha a cukorborsót vetéskor oly porhanyó compost trágyával takarjuk be, melynek 100 kilogrammjába 1 kilogramm gipsz lett keverve. A vetéskor ugyanis kiskapa hegyével 4 cm. mély barázdákat húzunk, ebbe vetjük a borsót, s erre annyit hintünk a fentebb ajánlott keverékből, míg a borsó legalább 2 cm.-re általa be nem fedetik, ezután gereblyével az árkoeskákat teljesen behúzzuk.

A gyöngyvirág, mint orvosság. A párisi orvosi akadémiában Germain-See tanár egy új orvosszerű mutatott fel, mely alkaloid természetű bir s a gyöngyvirágból nyeretik. Ezen szer hasonlít a digitalinhoz hatásra nézve, a mennyiben a szívre hat s a pulzus verését lassítja. — Nem oly mérges, mint a digitalin s a gyöngyvirág latin nevével „Convallaria“ nevet nyert. — Germain szerint az orosz parasztok a májusi gyöngyvirágot már régóta használják a vizebetegség ellen.

A hamisított tej mérés útján is felismerhetni, ha e célra egy fajsúlymért araeométer szerzünk be, s egy hengerűveget. A hengerűveget megtöltjük a megmértendő tejjel, beleállítjuk a fajsúlymért s leolvassuk azon fajsúlyt melynél a mérő megáll a tejfelszínén. A tiszta hamisítatlan tej fajsúlya 1026—1035, ha tehát valamely tejben a fajsúlymért az 1026-nál is alább süllyed, akkor a tejbe víz töltetett.

Nagy libamáj nyerhető, ha a hizalt libák igen szűk helyen tartatnak, hogy mozogni is alig bírjanak, ha továbbá ivóvizükbe apró faszéndarabkák dobatnak, miáltal szomjuk mind nagyobb leend. Ha továbbá a libák kukorica és tésztaival tartatnak, mely tészta tömés előtt zsírba vagy olajba mártatik; ha minden 3—4-ik napon, a hizalándók antimoniumot, borsot vagy anist kapnak tömés előtt. Mindezen szerek után a máj igen megszokott nőni. Strassburg környékén — hol mint ismeretes, a libamájnak nagy kelete és mesés ára van — a nagy máj elérhetőse végett a hízólibákat a következő kiúzásnak vetik alá: A libák durva vászonba varratnak és egy kötéllel fogva pincében, vagy sötét kamrában felakasztatnak, oly magasra mégis, hogy töméskor azokat a tömő asszony ölébe vehesse s megtömhesse. Tömésre vastag metélt tésztát használnak, mely kukoricalisztből, árpadarából s kevés téglaporból gyúratik s megsütetik. Ezenkívül etetik még a hízókat kisebb metélttel is, melyekbe vasport vagy antimoniumport gyúrnak. A hizalás decemberben kezdődik. Eleintén a libák naponként háromszor tömetnek s naponként 9 metéltet kapnak oly rendben, hogy a harmadik metélt vasport, a hetedik antimoniumot tartalmaz; a többi közönséges nagy metélt. A második napon a hízó 12 metéltet kap s napról-napra többet ezentul mindaddig, míg a 12-ik napra 90 metéltre nem szaporodik az adag, melyet most már a hízó négyszerre kapnak meg naponként. Ivóvizül hideg vizet kapnak, mely langyossal kevertetik. A hizalás addig tart, míg a szárnyak a zsirtól puhák nem lesznek s a libák lélegzése oly nehéz nem lesz, hogy a megfűlléstől lehet tartani. Ha ezen eset beáll, leölik a hizott libákat. Ily módon hizalt libák után 1/2—1 kilogramm nehézségű májat is lehet nyerni, melyet Strassburgban, a híres pástétomhoz használnak el és 3—5 frankkal fizetnek. — Tapasztalat szerint 10 libánál ezen rendszer mellett nagy májat csak 6—7-nél lehet elérni; 2—3 liba mindig találkozik, melynél a máj dacára e kizárnak nevezhető hizalási eljárásnak — nagy májat kapni semmiképen sem sikerül. Idősebb állatokat, öreg ludakat nem igen lehet hizalásnak alávetni.

Tejet vizsgálni legegyszerűbben úgy lehet, ha tejjel telt pohár mögé égő gyertyát helyezünk, a tiszta, hamisítatlan tejen át a gyertya lángját nem fogjuk láthatni; de ha lassan vizet töltünk a tej közé, akkor lassankint a láng mindig jobban és jobban láthatóvá lesz. — Hosszas próbák után könnyen felismerhetjük ezen eljárás mellett a tiszta és a vízzel hamisított tejet, bárha ezen vizsgálati módszer inkább a tej vajtartalmára vonatkozik is csupán s így annak egyéb alkatrezeit ily vizsgálatnál szem elől tévesztjük is.

Faoszlopok tartóssá tétele. A földbe vert oszlopokat eddig vagy megnedvesítették, vagy bekátrányozták. Ha ez eljárások bármelyikét is alkalmazzuk egyedül, még mindig nem lesz a cölöpöknek a földbe vert része oly tartós, mint a milyenre számítunk; mert mindkét eljárás mellett hasadások támadhatnak a fában, a melyeket sem a pörkölés, sem a kátrány el nem érhet s be nem vonhat. Célszerű tehát a kettőt egy egyesíteni, hogy előbb az oszlopok végeit megszesenítjük s azután közvetlen a pörkölés után forró kátrányba mártjuk. Így a forró kátrány a még meleg s kitágult falikacsába hatolva, azokat kitölti s így a rothadás kórhadás ellen hosszú időn át megvédelmezi.

Balhák kiűzésére ajánlja a „Fr. Bl.“ az égerfa leveleit összegyűjteni s az ágyba hinteni s szalmazsák fölé. — Az égerfa levél szagától a balhák rögtön elmenekülnek az ágyból. — Ugyancsak e fa leveleit ajánlják egyéb házi rovarok ellen is.

NYILTTÉR. *)

Illustratio a bácsujfalu harmadszori jegyzőválasztáshoz.

A rajtunk elkövetett méltatlanság fájó érzete alatt hívjuk fel az érdeklődő közönséget a már megyszerte hirdetett vált Bácsujfalu községi jegyzőválasztásra. Mielőtt azonban a dologba becsajtkoznánk, könnyebb tájékozás céljából szükségesnek tartjuk előre becsajtnani a következőket:

Az alsó első szolgabírói járásba kebelezett Bácsujfalu község a legutóbbi népszámlálás szerint 2556 tót ajku lakosságából áll, melyből 1280 rom. kath. a többi pedig — néhány zsidó kivételével — ágostai hitv. evangélikus, s így vallás tekintetében az evangélikusok vannak mintegy 300 lélekkel többségben. Birtok tekintetében ugyanezen arány áll. A községi előjárók, valamint a képviselő testület is, eddig bevett szokás szerint, a két vallásra való tekintetből mindig feles számban lett választva. Ezen — a két vallásfelekezet közötti békés egyetértést állandóan biztosító üdvös szokás azonban a képviselő testületnek legutóbb történt összeállításával alkalmával — az illetők által rafineriával alkalmazott cselekedés folytán megváltozott, s a megszokott teljes szám helyett jelenleg a 30 tagból

*) Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

álló képviselő testületben csak 9 evangélikus foglal helyet s így dacára az evangélikusok vagyoni- és lélekszámbeli többségének, a képviselő testületben a katolikusok vannak fölényben.

A katolikusoknak ezen méltánytalan eljárásával lett csirája vetve az eddigelé békésen együtt élő szorgalmas nép közti viszálynak, de különösen a vallásfelekezeti közti villongásnak; mely a reá nemsokára következett jegyzőválasztások alkalmával mindjobban fokozódva, ma már nyílt gyűlöletté fajult.

Ezeknek előre becsapása után, anélkül, hogy az első és második választásról bővebben említést tennék, röviden megjegyezzük, hogy mindkét választás — melynél Scultéty Kornél jelöltünk lón megválasztva — megsemmisített és pedig az első a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszteriumnak 34830 ex 1882. sz. határozata folytán azért, mivel 3 szavazásra jogosított egyéntől ezen jog megvonatott; a második pedig a megye törv. bizottságának 594/közyg. 1882. számú határozatával azért, mivel a választás megtartva lett, mielőtt az annak alapú szolgálódott új szavazók névjegyzéke jogérvényesen és véglegesen megállapítva lett volna. Ezen megyei határozatban a megejtendő 3-ik választásra nézve a következő intézkedés foglaltatik: „az új névjegyzéket egy a képviselő testület részéről saját kebeléből kiküldendő választmány által újból állítsa össze, azt az 1871. évi XVIII. t. c. 41. §-a értelmében betekintés végett öt napon át tegye közzemlére és ezen határidő lefolyása után a névjegyzék ellen netán benyújtandó felszólamlásokat a névjegyzék összeállításával megbízott küldöttség által érdemlegesen intéztesse el, és mindezek megtörténte után, a mennyiben a felszólamlások iránt hozandó határozatok jogerőre emelkedtek, a névjegyzéket végérvényesen állítsa össze.”

Ezen határozatot a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 21783/1882. számú határozattal jóváhagyta.

A harmadik választással megbízott dr. Eremin György szolgabíró ur megbízását kézhez kapva, kiadta a 4556. kig. 1882. sz. meghagyást, melyel utasította a községet, hogy a képviselő testületet október hó 21-én oly célból hívja egybe, hogy ő a jegyzői helyettesítést s az új névjegyzék összeállítására hivatott választmány kiküldését eszközölhesse. Eme meghagyás ellen a községi előjárók az alispáni hivatalhoz felfolyamodtak, mivel a megyének megsemmisítő határozata még nem volt jogerős; mire az alispán ur 19373 ex 1882. sz. határozattal utasította a szolgabíró, hogy miután a fenti megyei határozat még nem jogerős, a helyettesítés iránti intézkedését vonja vissza.

Erre a szolgabíró ur a következő meghagyást küldte gyors lovas által a községnek.

„4602. kig. 1882. folyó évi 4556 sz. a kelt rendelettel e hó 21-én kitézett jegyzői helyettesítést további rendelkezésig felfüggesztem.

Utasítom azonban, hogy fenti rendeletemhez képest a választók névjegyzékének összeállítására hivatott választmányt f. évi október hó 21-én kiküldjék és a kiküldetés eredményéről emide jelentést tegyenek.“ Dr. Eremin.

Eme újabb rendelet folytán a mondott napon összeült a képviselő testület s kiküldte az 5 tagú választmányt azon megjegyzéssel, hogy a választmány működését csakis a megsemmisítő határozat jogerőre emelkedése után kezdheti meg. Ezen választmányba a képviselők közül 3 katolikus és 2 evangélikus lón beválasztva, s mi ezzel beelégedtünk. Nem ugy a szolgabíró, mert mihelyt a kiküldetés eredménye tudomásra jutott, nyomban, anélkül, hogy a képviselő testület ebbeli határozata ellen bárki felebbezett volna, önkénytelen és önhatalmulag egy újabb ad 4602. kig. 1882. sz. rendelettel meghagyta a községnek, hogy a megejtett kiküldetést tekintse hatálytalanak, s majd annak idején az ő elnökle alatt leendő a választmány újból megalakítva.

Ez meg is történt nemsokára, olyformán, hogy jelöltünk pártjából a választmányba egy sem lett beválasztva, hanem 5 katolikus képviselő, kik jelöltünknek s így nekünk is legnagyobb ellenpártosaink. Ezen választmány tollvivője jelöltünknek ellenlábasa Wundszám Ferenc lett.

Mit várhattunk egy ilyen választmánytól? Azt, a mi csakugyan be is következett, t. i., hogy a névjegyzékből 125 Scultéty párti evangélikus választó kihagyva s 41 Wundszám párti katolikus jogtalanul felvéve lett, mely számarány a beadott felszólamlások dacára alig változott.

A felszólamlásokra hozott sérelmes határozatok ellen az illető alkotmányos jogaikban sértett egyének a megyei határozatnak elől idézett passzusa értelmében 86 darab felfolyamodást adtak be az alispáni hivatalhoz, de még mielőtt ezen felfolyamodások elintéztettek, vagyis mielőtt a választói névjegyzék végleg jogérvényesen összeállított volna, a szolgabíró kitézte a választást, s azt közbetett felebbezésünk dacára f. é. május hó 23-án megtartotta, melynek előrelátott eredménye lett, hogy két ízben választott jelöltünk a katolikusok jelöltje Wundszám Ferenc ellenében bukni volt kénytelen, mivel 86 szavazója kihagyva s 41 ellenpárti szavazó jogtalanul felvéve lett.

A választásnál eljárat factorok működésének megbirálását, valamint azon körülménynek kiderítését hogy mely párt okozója annak, hogy a jegyzőválasztás ily acut valási jeleget öltött, a közvéleménynek ítéletére bizzuk. Mi csak feljajdulunk, látva azt, hogy a párt-szenvedély képes a méltánytalanság és jogtalanság netovábbját elkövetni azzal, hogy számos — véres verejtékekkel gyűjtött fillérekkel — adózó polgár, alkotmány adta legszebb jogától megfosztatik.

Mi természetesen úgy a választás, valamint az azt megelőzőt összes eljárás ellen törvényes határidőben felfolyamodtunk, részint a fentt kifejtett indokokból, részint a választás alkalmával tapasztalt szabálytalanságok miatt s felkérjük a tekintetes állandó választmányt valamint a tettes megyei bizottsági tag urakat a rajtuk ejtett sérelmeknek orvoslására; mit ily nagymérvű törvényellenességekkel szemben annál is inkább remélünk, mert az előző két választás csekélyebb indokokból lett megsemmisítve.

Több Scultéty Kornél-párti választó.

SALVATOR
első rangú vasmentes savanyúvíz,
lithium és bornátriumban gazdag forrás, orvosi tekintélyek által a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál rendelve; — kiváló szer a köszvény-, hólyag- és vese-bajoknál. **Borral használva igen kellemes üdítő-ital.**
Kapható ásványvíz-kereskedésekben s legtöbb gyógyszerboltban.
20-7 Salvator-forrás-igazgatóság Eperjesen.
Budapesten főraktár **ÉDESKUTY L** urnál.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

HIRDETÉSEK.
Fehérnemű-varrást és himzést
úgy nemkülönb
előnyömást
6-5 a legújabb mintákkal elfogad
özv. JUBA BETTI
a Zrínyi-utca özv. Sztanojevics-féle házában,
pontos szolgálat és jutányos ár mellett.

Csász. kir. szabadalm. cseplőgép
csak egy forgattyutengellyel.
Keves gőzfogyasztás,
munkakepeség,
Legnagyobb és legártalmasabb szerkezet.
Járása könnyű s nyugodt. Személyzetben s olajban jelentékeny takarítás. Fizetési feltételek kedvezők. Árjegyzék ingyen.
Leop. Robicsek & Herzog. Wien, Praterstasse 50.
Gyári raktára mindenféle mezőgazdasági gépeknek.

197. szám.
1883.

Árverési hirdetés.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy az apatini tek. kir. járásbírótság 1020—1021. számú végzése által Konrad Mihály és társai végrehajtók javára Planásh József és neje Anna apatini lakosok ellen 516 frt 22 kr. tőke, ennek 1882. évi augusztus hó 14. napjától számítandó 8 % kamatai és eddig összesen 55 frt 50 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 400 frtra becsült az apatini Dunán levő 23 ik számú vízimalom 1/3 részéből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.
Mely árverésnek az 1706/1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Apatin község házában leendő eszközölésre 1883-ik évi június hó 29-ik napjától délutáni 3 órája határidővel kitétetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.
Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.
Kelt Apatinban, 1883. évi június hó 18-án.

Oláh János,
kir. bírósági végrehajtó.

KRONDORFI
Savanyú-Kút
STEFANIA
Koronaherezegő forrás.
Triezt, 1882. arany érem.
Főraktár:
FALCONE GUSZTÁV
fűszerkereskedésben Zomborban.
12-6

Zombor 1883. Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomdájából.

Enscianin

vagy

vörösborfesték

Carpené tanártól, mely bortörkölyből nyeretik, s mellyel a fehér borokat vörös, vagy a világosvörös borokat sőt tétvörösrre lehet festeni.

Egy liter ára 1.90 lira, vagyis 3. é. frt 0.76 aranyban, Conegliano állomáshoz szállítva, hordó és csomagolás nélkül, melyek jutányos áron számíttatnak.

Elküldés az összeg előleges beküldése mellett vagy utánvétellel is eszközöltetik.

Rendeléseket átvesz

5-3

Brückl János

Conegliano-ban (Olaszország)

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYU-KÚT
legjobb Asztali-és üdítő ital,
kitünő hatásának bizonyult köhögéskor, gége bajoknál, gyomor-és hólyag hurutnál.
ÉDECSEK (az emésztés elősegítésére).
Mattoni Henrik, Karlsbadban (Csehország).

Förlmulhatlan
az osztrák-magyar birodalomban, világhírű
Selyem-harisnyáim
férfiak számára, melyek teljesen varrás nélküliek, 3 minőségben.
1-ső minőségű: az egész tuat, vagyis 12 pár csak 2 frt.
2-ik minőségű: az egész tuat, vagyis 12 pár csak 3 frt.
3-ik minőségű: az egész tuat, vagyis 12 pár csak 4 frt.
Selyem-finish-női-harisnyák
teljesen varrás nélkül, egy egész tuat, vagyis 12 pár rövid harisnya csak 4 frt.
Egy egész tuat, vagyis 12 pár térd-harisnya csak 5 frt.
Egy selyem-finish-mellényke
férfiak vagy nők részére csak 2 frt darabja.
Egy selyem-finish-nadrág
férfiak vagy nők részére csak 2 frt darabja.
Egy amerikai horgolt-mellényke
férfiak vagy nők részére csak 75 kr. darabja.

Cim: HECHT A. gyári raktára,
WIEN, Stefansplatz 9 (Rothbergerhaus).

Árjegyzékek kívánatra ingyen. — Szétküldés utánvétellel történik.
10-2

603. szám.
kg. 1883.

Árlejtési hirdetés.

Torzsa községében építendő új jegyzői lak — a téglá és építőfa kivételével — szükségelendő anyaggal együtt leendő biztosítására illetőleg helyreállítására iránt, Torzsa községében a tekintetes Bács-Bodrogh megyei törvényhatóság jóváhagyása értelmében tekintetes Schick Mátyás kerületi szolgabíró ur jelenlétében és felügyelete mellett 1883. évi július hó 1-én délutáni két (2) óraker nyilvános árlejtés fog tartatni.

A vállalkozni szándékozók az árlejtéshez azzal hivatnak meg, hogy magukat 10 %-os bánatpénzzel ellássák. — Az árlejtés megkezdése előtt 50 kros bélyeggel és 10 % bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak. — Az írásbeli ajánlatoktan határozottan kitéendő, hogy az ajánlattevő a tervet, a költségvetést és feltételeit ismeri és azok minden pontjának magát feltétlenül aláveti.

A terv, a költségvetés és előmért Torzsa község jegyzői hivatalánál a rendes hivatalos órák alatt bármikor és bárki által megtekinthető.
Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.
A költségvetésileg megállapított összegek következők:

a) kőműves és kézi munkáért	2748 frt 24 kr.
b) kőfaragó munkáért	21 frt 50 kr.
c) fazekas munkáért	220 frt — kr.
d) kőfaragó munkáért	129 frt 60 kr.
e) cserépfödő munkáért	608 frt 56 kr.
f) ács munkáért	3886 frt 20 kr.
g) asztalos munkáért	1270 frt 61 kr.
h) lakatos munkáért	442 frt 20 kr.
j) bádagos munkáért	296 frt 47 kr.
k) kovács munkáért	52 frt 80 kr.
l) festő, illetőleg mázólo munkáért	250 frt 80 kr.
m) üveges munkáért	238 frt 63 kr.
Összesen	10165 frt 61 kr.

Torzsa község előljárósága.

Kelt Torzsán, 1883. évi június hó 18-án.

Schmausz Ferenc,
jegyző.

Schmidt K.,
bíró.